

DE INTERNATIONAE GELDMARKT.

Onder de landen die zich voorstellen, hun handel en nijverheid partij te doen trekken van den nieuwen stand van zaken in het Oosten, sedert de vrede te Bucarest op 31 Augustus een einde maakte aan een oorlog, die meer-malen dreigde Europa in vuur en vlam te zullen zetten, behoort Oostenrijk-Hongarije. Men begint er in te zien, dat, in plaats van verdeeldheid te zaaien onder de Balkan-Staten, het belang van het Donaurijk medebrengt, om met die Staten nauwere handelsrelatiën aan te knopen, handelsverdragen af te sluiten en tot hunne economische herleving mede te werken. Dit is voor Oostenrijk-Hongarije des te meer noodig, omdat zijn financieele toestand nog altijd verre van schitterend is, de positie der Oostenrijk-Hongaarsche Bank, niettegenstaande de goudreserve 26.300000 Kronen sterker is dan een jaar geleden, nog altijd de handhaving van een 6 pCts disconto noodig maakt en de handelsbalans nog steeds ongunstig blijft. Immers de invoer overschrijdt voor de eerste zeven maanden van 1913, de uitvoer met 395 .millioen Kronen. Dit is wel minder dan voor dezelfde tijdsruimte in 1912, toen het saldo ten gunste van den invoer 617 millioen beliep, maar het is toch nog altijd een aanzienlijk cijfer voor een land dat niet, zoo als andere handelsnatiën, het verschil tusschen in- en uitvoer door vrachten, vreemdelingenverkeer, rente op buitenlandsche fondsen, bankcommissiën enz. kan dekken, maar, integendeel, de vroeger in den vreemde geplaatste nationale schuldbrieven naar den Donau ziet terugvloeien en daarvoor de tegenwaarde te leveren heeft. Een en ander verklaart den ongunstigen wisselkoers, waarmede Oostenrijk-Hongarije te kampen heeft. Alleen toenemende uitvoer kan daarin wijziging brengen en het Donaurijk beweegt zich dus in de goede richting, nu het in de naburige landen een blijvend afzetgebied tracht te scheppen voor de Oostenrijk-

Hongaarsche nijverheidsartikelen en daar zijn omzetten tracht uit te breiden. Ook elders zit men niet stil. Berichten uit Zuid- en Centraal-Amerika spreken toch van een ijverig optreden der vertegenwoordigers van Oostenrijksche firma's om in die streken hun arbeidsveld te vergrooten, terwijl voor de derde maal dit jaar Oostenrijksche industriele ondernemingen zich orders wisten te verzekeren van China, voor de levering van oorlogsmateriaal. Dit maal betreft het den bouw van drie kruisers ten behoeve der Chineesche oorlogsvloot. China gaf daartegen in betaling 6 pCts Chineesche schatkistbiljetten tot een bedrag van 1.200000 pond st., die door de Oostenrijksche Creditanstalt, Länderbank en Niederoesterreichische Eskompto Gesellschaft, in zoo nauwe relatiën met genoemde ondernemingen staande, werden overgenomen, maar waarvan een gedeelte onmiddellijk te Londen, Parijs, Brussel, enz. werden geplaatst. Dit geschiedde eveneens tijdens de overneming der twee vorige operatiën van Chineesche schatkistbiljetten, te zamen 1.050000 pond st. bedragende. Het Donaurijk heeft dus zijn prestige in het Verre Oosten door overneming van Chineesche schatkistbiljetten verhoogd, voor zijne industrie belangrijke orders weten te verkrijgen maar zich daarbij van buitenlandsch kapitaal bediend. Het is overigens in den laatsten tijd meermalen voorgekomen dat Weenen op andere geldcentra een beroep deed voor het onderbrengen van schatkistpapier en Oostenrijksche wissels. Zoo sloten Parijsche Banken, aangetrokken door den hoogen rentevoet die aan den Donau te kweeken was, nog dezer dagen, transactiën in die wissels tot 5.87 pCt af, transactiën die natuurlijk, een niet te onderschatten wisselrisico met zich brengen.

In de afgelopen weken waren overigens de omzetten in wissels, schatkistwissels en „Notes" der Amerikaansche spoorwegmaatschappijen veel levendiger dan de omzetten in fondsen. De beurzen blijven toch over gebrek aan levendigheid klagen, waartoe ook de afwezigheid van tal van leden der financieële wereld medewerkt, terwijl in genoemde wissels en „Notes" aanhoudend arbitrage's plaats vinden, waaarbij zij dan naar deze, dan naar gene markt verhuizen. Ook vonden verschillende voorschot-operatiën met Centraal en Zuid-Amerika tegen depôt van fondsen plaats, terwijl

weldra eene nieuwe voorschot-operatie tegen Koffie-Warrants met Salvador zal tot stand komen. Deze laatste Centraal Amerikaansche Republiek treedt steeds meer op den voorgrond en zal, zoodra het Panama Kanaal voor het internationale verkeer geopend zal zijn, zijn handel nog verder zien toenemen. Men geeft zich daarvan rekenschap in de Vereenigde Staten en zal, binnen kort, een directe stoomverbinding tusschen New-York en San Salvador, de hoofdplaats van Salvador, in het leven roepen. Ook met Zuid-Amerika wordt meer aanraking gezocht. Zoo zal er, zoodra het nieuwe tarief in Amerika in werking treedt, bevroren vleesch op groote schaal van Argentinië naar New-York worden uitgevoerd. Die uitvoer was toch in den laatsten tijd zeer teruggegaan. In 1907 bedroeg toch het aantal stuks vee dat van Buenos Ayres naar Amerika werd uitgevoerd nog 72.500.000 stuks. In 1912 slechts 56.500.000. Er is verder sprake van nieuwe spoorweglijnen aan te leggen in Paraguay, dat elk jaar meer vooruitgaat en in 1912 voor een bedrag van 1.350.000 p. st. uit Engeland, Duitschland en Amerika invoerde, terwijl ook Engelsche bouwondernemers zich onledig houden met de studie voor het bouwen van eene tunnelverbinding, onder Rio de la Plata, tusschen Argentinië en Uruguay. Daardoor zou de omweg via Rosario vermeden worden. Het werk zoude 2 miljoen p. st. kosten en in 8 jaren gereed kunnen zijn.

De Engelsche bouwondernemers kunnen overigens na een tijdperk van groote bedrijvigheid, nu weder bestellingen gebruiken, want sedert in Zuid Amerika aanhoudende geldschaarschte heerscht en die Staten minder grif hunne leeningen in Europa kunnen onderbrengen, zijn ook verschillende nieuwe spoorweglijnen tot betere tijden uitgesteld. Dit is op Engeland's nijverheid niet zonder invloed gebleven. Ook de Britsche scheepsbouw is minder „beschäftigt” dan vroeger. Gedurende de eerste acht maanden van 1913 was de omzet der scheepstimmerwerven aan de Clyde slechts 410.700 tonnen d. i. 70.000 minder dan in dezelfde periode van 1912 en 10.000 tonnen minder dan in 1907, een record-jaar.

En mindere omzetten op nijverheidsgebied gevoegd bij den strijd tusschen kapitaal en arbeid, die zich in zoo menig land openbaart, en aan heftigheid wint, kan alleen tot mindere vraag naar geld leiden. Het is waar, dat verscheidene

Balkan Staten leeningen zullen trachten te plaatsen, maar het bepaalt zich daarbij, niet om geheel nieuw geld daar de, tijdens den oorlog, door hen uitgegeven vlottende schuld nu in geconsolideerde zal hervormd worden en er dus slechts betrekkelijk weinig nieuw kapitaal zal noodig zijn. Parijs, als hoofd-crediteur der Staten en houder hunner vlottende schuld, zal echter die leeningen slechts geleidelijk aan de markt brengen en daarbij aan de belangen der fransche nijverheid denken, waar het geldt nieuwe spoorweglijnen in het Oosten aan te leggen. Parijs zal tevens de unificatie der Grieksche schuld ter hand nemen, zoodra het oogenblik daartoe gekomen is. Reeds vonden, te dien opzichte onderhandelingen plaats, tusschen den gouverneur der grieksche Nationale Bank en fransche bankinstellingen.

Men zal echter aan de Seine vóór alles aan de eigen geldbehoefte te denken hebben. In de eerste plaats, heeft het Crédit Foncier de France plan voor een nieuwe uitgifte zijner pandbrieven. In de tweede plaats kan, bij de bestaande geldbehoefte der franche schatkist, de vroeger vermelde emissie eener fransche leening niet lang worden uitgesteld. Niet alleen dat verschillende werken voor de landsverdediging zullen zijn uit te voeren, maar ook de buitengewone uitgaven der Staatsspoorwegen zullen te dekken zijn. Met een en ander zal tot 1913 ongeveer 400 millioen francs gemoeid zijn. Nu zullen de geldbehoefte der Staatsspoorwegen ten slotte wel door eene uitgifte van obligaties gedekt kunnen worden, maar ook voor die uitgifte zal een geschikt oogenblik afgewacht moeten worden. En intusschen zal tot verdere emissieën van schatkistpapier moeten worden overgegaan in verband waarmede, reeds tijdens de behandeling der begroting voor 1913, de Regeering machtiging verkreeg om het maximum der in omloop te brengen schatkistobligatiën van 600 op 800 millioen francs te verhoogen. Ook zal Frankrijk, zoowel met het oog op zijne positie als hoofd der latijnsche rassen, als ter bevordering van de hernieuwing van het handelsverdrag met Spanje, weder deel nemen aan de uitgiften van spaansche schatkistbiljetten, uitgiften die Spanje's militaire uitgaven in Marokko noodig maken, terwijl het ook niet aan teekenen ontbreekt, dat het zijn invloed in Portugal wil versterken en de zuster-

republiek financieel steunen. Die steun is te meer gewenscht nu het bleek dat Engeland's interventie, waarop men te Lissabon zoo gehoopt had, voorloopig achterwege zal blijven. En Portugal's financieele toestand is nog altijd verre van schitterend, want wanneer ook de begrooting van 1913-14 met een klein overschot sluit, de vlottende schuld van 12451 contos op einde 1912, op 20 Juli 1913 op 5350 contos teruggebracht was en ook de schatkist eene in het buitenland gesloten leening groot 21 miljoen francs, eene leening welke 72.000 obligaties der Portugeesche spoorwegen tot onderpand had, heeft terugbetaald, zoo is daartoe, op ruime schaal, de tusschenkomst der Bank van Portugal ingeroepen en heeft de opdrijving der fiduciaire circulatie dezer instelling tot een verhoogd goudagio geleid. Dat agio (18 pct.) drukt, natuurlijk, op alle deelen der bevolking, verklaart de belemmeringen die de ontwikkeling van handel en nijverheid in den weg staan, de emigratie van vele Portugeezen naar Brazilië enz. Veel te veel heeft men aan den Tagus aan het financieele vraagstuk, veel te weinig aan dat der fiduciaire circulatie gedacht. Meer dan ooit, vooral nu Portugal's koloniën zich beginnen te ontwikkelen en Lissabon groote voordeelen zal trekken als vrijhaven van het verkeer tusschen Europa en Zuid-Amerika, zoodra de Westkust, via het Panama Kanaal in snellere verbinding met ons werelddeel zal komen, meer dan ooit heeft het land, dat in vroegere tijden als koloniale macht een zoo belangrijk positie onder de handelsvolken innam, behoefte aan een gezond bank- en valutasysteem. Daartoe mede te werken zal voor het hoofd der latijnsche rassen eene dankbare taak zijn. Maar ook daarvoor moet een geschikt tijdstip uitgekozen worden. Frankrijk heeft voor het oogenblik reeds genoeg hooi op zijn vork, vooral wanneer het ook nog uitvoering zal geven aan den wensch van velen dat het in Europeesch en Aziatisch Turkye krachtiger ten gunste der fransche belangen op zal treden en, het zich, nu reeds eene overeenkomst gesloten is tusschen Engeland, Duitschland en Turkye ten opzichte der Bagdad spoorweg, ook met den buurman aan de andere zijde der Vogeezen, ten opzichte van dit netelige vraagstuk, waarmede verscheidene millioenen gemoeid zijn, zal verstaan.

Vereischt Frankrijk's eigen financieele toestand steeds de aanhoudende aandacht van den beheerder der schatkist, de uitgifte eener nieuwe fransche leening is in zooverre vergemakkelijkt nu sedert eenigen tijd eene veel betere stemming voor de fransche schuldbrieven bestaat. Vooral de 3 pCts. rente werd op ruime schaal aangekocht door de nationale spaarbanken en door hen, die, groote verliezen geleden hebbende in buitenlandsche fondsen, aan die waarden den rug toe keeren. Op 1 September bedroeg de compensatiekoers der 3 pCt. 89.25 pCt. tegen 86 francs einde Juli en gisteren was de noteering 89.80 pCt. Et quand la Rente va, tout va, zegt men gewoonlijk.

Zeker is het dat van alle beurzen, Parijs de ondernemendste, de meest optimistische is, maar ook geen geldmarkt heeft bij eene betere stemming van het publiek zooveel belang als de fransche waar, gelijk gezegd, verschillende operatiën van beteekenis zijn af te wikkelen in verband waarmede de Bank van Frankrijk zoo sterk mogelijk tracht te zijn. Tengevolge van de faciliteiten door haar ingeruimd, mocht het haar gelukken, het leeuwenaandeel te verkrijgen, van het Zuid-Amerikaansche goud, waarvan in het laatste opstel sprake was en bedraagt nu haar goudvoorraad 3441 millioen tegen 3283 millioen op 5 September 1912; 3153 millioen op 7 September 1911 en 3381 millioen op 8 September 1910, Maar ook hare disconto-omzetten en beleeningen zijn stijgende. Haar portefeuille bereikte het eerbiedwaardig cijfer van 1644 millioen; hare beleeningen 739 millioen. In verband daarmede steeg hare fiduciaire circulatie op 5658.5 millioen en zal weldra het tijdstip aanbreken, waarop het maximum dezer circulatie wettelijk verhoogd zal moeten worden. Alsdan zal opnieuw blijken hoe onjuist het is, om de fiduciaire circulatie door het vaststellen van een maximum te beperken.

Is Frankrijk's voornaamste credietinstelling voortdurend, het middenpunt der beweging, in veel mindere mate is dit het geval met hare engelsche zuster. Lombardstreet beschikt toch op het oogenblik over veel buitenlandsch geld, terwijl ook mindere vraag voor geld, van de zijde van handel en nijverheid is waar te nemen. Een en ander, gevoegd bij schaarschte aan puik handelspapier, deed het particulier disconto belangrijk onder den officiëlen discontovoet dalen,

ja, toen ook de Bank een flink gedeelte van het uit Zuid-Amerika aangevoerde goud in hare kelders zag vloeien en haar goudvoorraad eene hoogte bereikte zooals sedert 1906 niet was voorgekomen, begon men van eene disconto-verlaging te spreken. Ten onrechte. Wil toch de Bank haar taak als Clearing House der volken naar behooren vervullen en tegen einde 1913 eene disconto-verhooging voorkomen, zoo moet zij eene vérziende gedragslijn toepassen, mag zij nu niet haar tarief verlagen, wetende dat weldra de ultimo Septemberbehoefte zich zullen doen gelden, dat Egypte, Amerika, Argentinië enz. reeds nu de dekking hunner naar ons werelddeel verscheepte producten verlangen en binnen kort omvangrijke bedragen goud aan Europa zullen onttrekken. Neen, zoolang Berlijn, Weenen en Kopenhagen een 6 pCt., Stockholm en Christiania een 5.5 pCt. en Amsterdam en Brussel een 5 pCt. disconto handhaven, bestaat er voor de Bank van Engeland geen reden tot verlaging van haar tarief (4.5 pCt.). Zij mag niet door eene vermindering van haar disconto, de uitgiften van buitenlandsche leeningen aanmoedigen, vooal niet nu nog dit jaar verscheidene der overzeesche kinderen bij het moederland om financiëelen steun zullen aankloppen. Reeds spreekt men van eene leening der Regeering van Soudan, die 3 millioen pond st. zoude bedragen, eene 3.5 pCt. zoude zijn en onvoorwaardelijk gewaarborgd zoude worden door Groot Brittanie. Sedert 1910 werd geen dergelijke waarborg verleend. Toen gold het de uitgifte van 2 millioen pond st. 3 pCt. Irish Land stock.

Maar er zijn nog andere redenen die ten gunste van het vasthouden aan het tegenwoordig tarief der Bank pleiten. In de eerste plaats zullen Duitschland en Rusland, reeds koopers van geel metaal te Londen gedurende de laatste dagen, ook nog verder aan de Theems om goud aankloppen, nu in beide landen zich belangrijke geldbehoefte gaan voordoen en de oogstbehoefte aan de Russische Staatsbank zelfs aanleiding gaven haar wettelijk vastgestelde fiduciaire circulatie belangrijk te verhoogen. Vervolgens seint men uit Rio de Janeiro dat men een gedeelte van het onlangs naar Europa verscheepte goud terug wil doen komen. Hoe dit bij den tegenwoordigen voor Brazilië ongunstigen wisselkoers mogelijk zal zijn, zal moeten blijken.

Brazilië's handelsbalans is al even ongunstig als zijn betalingsbalans. In de eerste zeven maanden van 1912 bedroeg zijn uitvoer 30.863000 pond st., dat is 5.203000 minder dan in dezelfde periode van 1912, terwijl de invoer 40.246000 pond st., d. i. 5.120000 pond st. meer bedroeg dan in dezelfde tijdsruimte van 1912. Twee zijner voornaamste artikelen, koffie en rubber werkten tot den teruggang van den uitvoer mede. Aan koffie werden 4.751000 zakken, d. i. 273927 zakken minder, aan Rubber 22.798000 kilogram dat is 1.972000 kilogram minder uitgevoerd. Hoe bij een dergelijke handelsbalans, en in aanmerking nemende dat Brazilië millioenen heeft te dekken aan rente en aflossing van zijne in Europa geplaatste leeningen en die zijner Staten, gemeenten enz., Rio de Janeiro wegtrekking van goud van Londen kan aankondigen, is vooralsnog onverklaarbaar. Maar men kan nooit weten welke maatregelen kunnen genomen worden, welke opofferingen men zich wil getroosten om de Braziliaansche Conversiekas weder met goud te voorzien en de 360000 sovereigns, die zij aan de Bank van Engeland moest afstaan weder naar Rio terug te doen vloeien. Voorzichtigheidshalve moet men daarop voorbereid zijn.

En last but not least dient Engeland's voornaamste credietinstelling met hetgeen zich tusschen Amerika en Mexico afspeelt rekening te houden. Europa en speciaal Groot Brittanie is daarbij veel meer betrokken dan men op het eerste gezicht denken zoude. Niet alleen omdat millioenen Europeesch geld in Mexicaansche fondsen, banken, mijnen enz. belegd is maar ook omdat de ervaring geleerd heeft dat de Vereenigde Staten bij hun politiek optreden steeds het belang van hun handel op het oog hebben. En dat belang brengt mede, dat zij in Mexico niet met den tegenstand te kampen hebben van een onafhankelijk President maar van een President, die naar hun pijpen danst en geen spoorweg of andere concessies verleent aan Europa maar aan Amerika. Met leede oogen zag men toch te Washington, hoe reeds onder President Diaz, Mexico doof bleef voor het zoet gefluit van de Standard Oil Company en aan de Engelsche bouwondernemersfirma S. Pearson and Son, die de Tehuantepec spoorweg, waarbij de Atlantische Oceaan en Stille Zee via Salina Cruz verbonden werd, gebouwd

had, concessiën verleende, welke tot oprichting der Mexican Eagle Petroleum Company voerden. Sedert verkreeg dezelfde Britsche firma van Mexico de concessie voor den bouw eener spoorweglijn langs de kusten der Stille zee, terwijl men tevens te Washington lucht kreeg van het voornemen van enkele Centraal-Amerikaansche Staten om concessie te verleenen voor de verlenging der voorgenomen Pan Amerikaansche spoorweglijn tot Panama als zuidelijk eindstation.

Maar daar het Amerikaansche belang medebrengt dat twee der voornaamste uitvoer-artikelen naar het verre oosten, meel en katoen, via San Francisco naar Japan en China enz. uitgevoerd worden en niet via een haven aan de Mexicaansche kust, hetgeen het geval zoude zijn als de lijn langs de kusten der Stille Zee, hierboven bedoeld, tot stand kwam, zal alles aangewend worden om de, aan de voorname Britsche firma verleende, concessie te doen herroepen. Men heeft te Washington geen millioenen en millioenen uitgegeven voor het Panama-kanaal, om nu een nieuwen verkeersweg te zien ontstaan, welke aan Amerika's handel gevoelig afbreuk zoude doen. Vooralsnog blijven de Vereenigde Staten dus niet alleen de eenige grootmacht, die General Huerta niet als President erkend hebben maar voorloopig schijnt ook nog geen oplossing der bestaande geschillen tusschen Amerika en Mexico verkregen te zullen worden. Amerika's optreden tegenover den nabuur schijnt ook niet vreemd te zijn, aan het besluit der Engelsche Regeering om Groot Brittanie niet op de Wereldtentoonstelling te San Francisco te doen vertegenwoordigen. Ook Engeland weet de belangen zijner zonen te verdedigen en moet, ter gelegener tijd, zijne handen vrij hebben.

Ten slotte zij er nog op gewezen, dat sedert 12 Augustus in Zweden eene nieuwe wet op de fiduciaire circulaire in werking trad. Volgens die wet is de Zweedsche Nationale Bank gemachtigd biljetten uit te geven tot het dubbele bedrag van den goudvoorraad plus 125 millioen Kronen. Echter moet het bedrag der fiduciaire circulatie, dat niet door goud gedekt is door staatsfondsen, obligaties der hypotheekbanken, die aan de buitenlandsche beurzen genoteerd worden, en traites op het buitenland met een looptijd van zes maanden, gedekt worden.

Londen, 7 September 1913.

C. ROZENRAAD.